

第四届全国本科生人文社会科学学术研讨会

การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรี ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4

The 4th National Undergraduate Conference on Humanities and Social Sciences

ภาษา สังคม

และความหลากหลายในอาเซียน

27 มีนาคม 2563

ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คำนำ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการและวิจัยของบุคลากร นักศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับสังคมไทย และช่วยชี้นำสังคมให้พัฒนาไปอย่างมีทิศทางสอดคล้องกับพันธกิจของคณะศิลปศาสตร์ในข้อ 1 และข้อ 2 นั่นคือ การจัดการศึกษาและสร้างองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นอกจากนี้คณะศิลปศาสตร์ ยังมีความคาดหวังที่จะเป็นคณะชั้นนำทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในระดับชาติและภูมิภาคเอเชียตามวิสัยทัศน์ของคณะโดยตอบสนองความต้องการของชุมชน ทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมควบคู่กับภารกิจหลักคือ การผลิตบัณฑิตบนฐานการวิจัยที่บูรณาการร่วมกับงานบริการในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยวิจัยเพื่อสังคม

จากเหตุผลดังกล่าวคณะจึงกำหนดจัดประชุมนำเสนอผลงานทางวิชาการระดับปริญญาตรีขึ้นเพื่อเปิดโอกาสและฝึกฝนให้นักศึกษา สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาของแต่ละหลักสูตรพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สู่งานวิจัย และยกระดับศักยภาพชุมชน ตลอดจนเป็นการสร้างฐานกำลังในการพัฒนาชาติ ซึ่งเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สามารถดำเนินงานได้ตรงตามเป้าประสงค์ที่ได้วางไว้

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
* กลุ่มด้านภาษาศาสตร์ (ภาษาจีน)	
❁ 汉泰委婉语对比分析 การเปรียบเทียบคำรึนหูในภาษาไทยและภาษาจีน	2
❁ 泰国学生对汉语介词“朝、往、向”的偏误分析—— 以宋卡王子大学中文专业 2016 届 学生为例 การวิเคราะห์การใช้คำบุพบทจีน "Chao, Wang, Xiang" โดยยึดนักศึกษาสาขาภาษาจีน รุ่นการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นกลุ่มตัวอย่าง	14
* กลุ่มด้านภาษาศาสตร์ (ภาษาไทย)	
❁ กลวิธีการใช้คำพาดหัวข่าวในเพจข่าวสด พฤศจิกายน พ.ศ.2562	27
❁ กลวิธีการใช้ภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีและวิธีการนำเสนอของรายการ “ข่าววันศุกร์”	40
❁ กลวิธีการสร้างตัวละคร กับการนำเสนอแนวคิด เรื่อง สัมพันธภาพและปัญหาความเหลื่อมล้ำ ในนวนิยาย เรื่อง คนแคะ	53
❁ กลวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร”	67
❁ การกลั่นแกล้ง ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2	79
❁ การฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561	93
❁ การนำเสนอภาพครอบครัวที่มีผลต่อวัยรุ่นในละครโทรทัศน์เรื่อง ฮอริโมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3	107
❁ การศึกษาวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) พ.ศ.2541-พ.ศ.2562	118
❁ การศึกษาวิธีการสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจในรายการ Perspective ตอน Wonder Woman	130
❁ คุณค่าของพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุนรายวันของสมเด็จพระบรมราชินีสุทธานิดา เจ้าฟ้ามหาวชิรมหิศ	143
❁ “ฉันทกัท” : วาทกรรมของผู้หญิงข้ำรักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้	157
❁ ทำไมต้องเป็นฉันท : ตัวละครเอกหญิงกับการถูกข่มขืนในนวนิยายของทมยันตี	173
❁ เธอตายเพราะรัก: มายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโชว์	189
❁ บทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยาย “เรื่องของจัน ดารา”	205

* กลุ่มด้านภาษาศาสตร์ (ภาษาไทย)

❁ บทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในสังคมปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครเรื่อง “สามีสี่ทอง (The Husbands)”	220
❁ ภาพแทนสตรีชนชั้นสูงในนวนิยายเรื่องเพชรกลางไฟ	238
❁ รักเอ๋ย : ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทย	253
❁ ้วยว่าวุ่น : ภาพแทนปัญหาของวัยรุ่นในละครชุดฮอว์โมน ้วยว่าวุ่น ซีซั่น 1	266
❁ วิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	283
❁ วิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในเพลงของนุ้ย สุวีณา อาร์สยาม	297
❁ วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ประพันธ์โดย นิพนธ์ เทียงธรรม	312
❁ สถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงในครอบครัวปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสี่ทอง”	329
❁ สถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณี	343
❁ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่เป็นคำดำในเพลง “จ๊อกจ๊อก”	356

* กลุ่มด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม

❁ การขับเคลื่อนธรรมเนียมดูแลสุขภาพของชุมชนท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	370
❁ การจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งกำมกราม ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา	383
❁ การจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการ : กรณีศึกษาชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา	393
❁ การพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	408
❁ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัง เขต 1	423
❁ แนวทางการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล กรณีศึกษาธนาคารกึ่งกำมกราม บ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา	434
❁ ข้อเสนอเชิงนโยบาย : กรณีศึกษาชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา	447
❁ ดิเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนมิติทางสังคมในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	458

* กลุ่มด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม

☼ ทำข้ามฮาล์ฟมาราธอน : ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน	469
☼ แนวทางพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา	481
☼ ประวัติศาสตร์บอกเล่าในพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมปอท่อ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา	494
☼ ผลทางการพัฒนา สื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความเป็นมาของชาติไทย ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	505
☼ มุมมองภาวะผู้นำ : กรณีศึกษาของชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา	517
☼ ศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา	529
☼ ศึกษาวิธีการสอนขับร้องเพลงลูกทุ่ง : กรณีศึกษา ไพรัตน์ คำλεύง	540

ดิเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนมิติทางสังคมในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม
อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

DI-KEAR : SOCIAL DIMENSION REFLECTION ON WEDDING TRADITIONS OF THAI MUSLIMS
IN KO YAO DISTRICT, PHANG NGA PROVINCE

นายอิสมัด ดาวเรือง¹ รุ่งรัตน์ ทองสกุล²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ดิเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนมิติทางสังคมในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท และภาพสะท้อนสังคมของเพลงดิเกียในประเพณีแต่งงานชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา จำนวน 11 เพลง ใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะจงและการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ขับร้องเพลงดิเกีย ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่า ด้านบทบาทของเพลงดิเกีย พบว่า เพลงดิเกียมีบทบาท 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความรู้ ด้านการควบคุมสังคม ด้านการให้ความบันเทิง และด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน ซึ่งในปัจจุบันเพลงดิเกียมีบทบาทต่อผู้คนในชุมชนเกาะยาวลดลง และบางส่วนมีการปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ในส่วนของการสะท้อนภาพลักษณ์สังคมมุสลิม พบว่า เพลงดิเกียแสดงให้เห็นมิติทางสังคม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อ ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิถีชีวิต และด้านความรัก เพลงดิเกียในประเพณีแต่งงานสะท้อนถึงภูมิปัญญาผ่านบทบาท และภาพสะท้อนที่มีคุณค่าต่อผู้คน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความน่าสนใจของวัฒนธรรมชุมชนที่มีคุณค่าที่ควรอนุรักษ์ และสืบทอดเพื่อให้ยังคงดำรงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ : ดิเกีย บทบาท ภาพลักษณ์สังคมชาวมุสลิม ประเพณีแต่งงาน ชาวไทยมุสลิม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทนำ

“เกาะสามเมือง ลือเลื่องการท่องเที่ยว หนึ่งเดียววังนง มรดกอันดามัน มหัศจรรย์น้ำจืดทะเล” จากคำขวัญของอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา จะเห็นว่าอำเภอเกาะยาวมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเกาะ มีเมืองล้อมรอบ 3 เมือง ได้แก่ พังงา ภูเก็ต และกระบี่ มีเกาะบริวาร คือ เกาะกาหลาด เป็นเกาะร้างที่สร้างรายได้มหาศาล และสิ่งที่น่าสนใจคือ แม้เป็นพื้นที่เกาะแต่มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นบ่อน้ำจืดที่อยู่ในทะเลที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนมาอย่างยาวนาน ด้วยความเชื่อว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ขอสิ่งใดจะได้สมดังปรารถนา

อำเภอเกาะยาวเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชื่นชม และสัมผัสกับความแปลกใหม่ของชุมชน นอกจากนี้เกาะยาวยังมีลักษณะเด่นของความเป็นชุมชนไทยมุสลิม ด้วยประชากรกว่าร้อยละ 99 นับถือศาสนาอิสลาม ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับชาวไทยมุสลิม รวมทั้งมีวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่โดดเด่นและน่าสนใจ เช่น วิถีชีวิต อาหาร ความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี เป็นต้น (แนะนำเกาะยาว, 2551, หน้า 24)

การแต่งงาน เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตหรือครอบครัว ซึ่งการแต่งงานของอำเภอเกาะยาวนอกจากเป็นการจัดงานให้สอดคล้องตามหลักศาสนาอิสลามแล้ว ยังมีลักษณะเด่นด้วยการใช้เพลงพื้นบ้าน คือ เพลง ดิเกีย ให้เป็นส่วนหนึ่งในประเพณี โดยมีเนื้อหาของเพลงที่แฝงด้วยแง่คิด ตลอดจนคำสอนต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ ดังที่ฉา เรืองสมุทร (2562, สัมภาษณ์) ให้ข้อมูลเพลงดิเกีย ว่า เพลงดิเกียปรากฏอยู่ในพื้นที่อำเภอเกาะยาวมาเป็นเวลานาน การขับร้องเพลงดิเกียประกอบไปด้วยผู้ขับร้อง และนักดนตรี จำนวน 10 – 15 คน โดยเนื้อหาของเพลงเป็นการผูกเรื่องราวจากการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน ร้อยเรียงให้น่าสนใจ แฝงด้วยแง่คิด คำสอนสำหรับสอนคู่บ่าวสาว มีการปรับเปลี่ยนจากบทสวดภาษาอาหรับ มาเป็นภาษาไทยถิ่นใต้ที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย เพื่อสื่อความหมายให้สอดคล้องกับบรรยากาศของงานแต่งงาน นอกจากนี้ ทยา เตชะเสน (2558) ยังกล่าวถึงจุดเด่นของ เพลงดิเกีย ว่า เป็นการสื่อความหมายจากผู้ร้องโดยใช้ภูมิปัญญาในการสอน หรืออบรมสั่งสอนคนในชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ร่วมกัน มีการใช้วาทศิลป์มาเป็นภาษาร้อง จนเกิดเป็นคติชนที่สะท้อนเรื่องราวของสังคมให้เข้ามาอยู่ในบทเพลง ทำให้เพลงมีเนื้อหา และความหมายที่ดี ควรแก่การจดจำ ดังเช่นตัวอย่าง เพลง “ฟัง”

ฟังแลพี่น้องจงฟัง ฟังและฟังให้ดีดี	โอ้และวัน แลในวันนี้
สาหยจะว่า ว่าลาฮูให้ฟัง	ว่าลาฮูแลให้ฟัง ว่าลาฮูแลให้ฟัง
จะขอกล่าวเป็นกลอนลาฮู	แลจะบอกให้รู้บรรดาญาติแลที่นี่
ได้มาว่าในสถานบ้านนี้	ได้โปรดปราณีด้วยความเกรงใจ แลด้วยความเกรงใจ
ถ้าไม่มาแลเห็นว่าจะไม่ได้	ผมรับคำสั่งสาหยเอาไว้
ถ้าไม่เจ็บไม่ไข้สาหยก็ต้องมา	
ถ้าไม่มาก็เห็นว่าจะไม่ดี	ผมกลัวไมตรีสาหยจะขาด
ไอนับถือกันเป็นวงศ์ญาติ	ผมกลัวจะขาด ขาดสมาคม
สาหยเปรียบเสมือนปลาไหล	ไม่ยาวเท่าใดเปรียบเสมือนนกบินหลา
ท่านอย่าแข่งแลอย่าต่ำ	ท่านอย่านิทา นินทาตามหลัง
บัดตาโรแลเป็นคำและบันโทน	ขอให้ท่านอย่าโลนเพราะเป็นเด็กและยังอ่อน
ยังขัดในคำกลอน	ในการแสดงหนอแต่งเพลงและลาฮู แลแต่งเพลงและลาฮู

นกจอกแลมาคาบหมาก
นกน้อยมาหยิกนกใหญ่

มันกินทั้งรากและมันกินทั้งใบ
นกพันตีไหนมาหยิกนกงัก แลมาหยิกและมาหยิกนกงัก
(เสรี เรืองสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

เพลง “ฟัง” เป็นเพลงพื้นบ้านที่ใช้ขับร้องในพิธีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมตำบลเกาะยวน้อย เพลงนี้เป็นบทเพลงแรกที่ใช้ขับร้องตอนขบวนฝ่ายเจ้าบ่าวแห่ขันหมากไปสู่ขอเจ้าสาว โดยเนื้อเพลงเป็นการกล่าวแนะนำตัวของผู้ขับร้อง เนื้อหาของเพลงสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวมุสลิมที่มีความรัก ความผูกพันทั้งในฐานะญาติมิตร และผองเพื่อนที่นับถือกันเสมือนเครือญาติ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่ไม่ว่าจะเป็นผู้ใดก็ตามหากมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเดียวกันก็พร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล ให้เกียรติซึ่งกันและกันเหมือนพี่น้องเครือญาติเดียวกันทั้งหมด เพลงนี้เป็นการเชิญชวนให้เชื่อฟังคำบอกกล่าวของผู้นำที่ได้เชิญชวนให้แขกเหรื่อหรือผู้คนมาร่วมงานสำคัญ โดยสังคมมุสลิมปลูกฝังให้ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความอบอุ่น รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นต่อผู้นำในกลุ่มชนนั้น ๆ ดังจะเห็นได้จากเนื้อเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่ความเป็นผู้นำที่ต้องเป็นผู้ชี้แนะ หรือกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ตาม ดังคำว่า “สาหยา” แปลว่า “ตัวฉัน” หรือ “ฉัน” ในที่นี้สื่อถึงผู้นำที่กำลังชี้แจงข้อมูลบางอย่างให้ผู้ตามรับรู้ผ่านคำว่า “พี่น้อง” ที่สื่อถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดที่มีต่อกันในสังคมมุสลิม พร้อมทั้งมีการนำเสนอคำสอนด้วยการใช้วิธีการสื่อ คือ “ลาฮู” หมายถึง เพลงหรือทำนองเพลงลาฮู สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อที่บอกเล่าเรื่องราวผ่านเนื้อร้องและทำนองเพลง “ดิเกีย” ร้อยเรียงเป็นทำนองเพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ และรับทราบด้วยใจที่รื่นเริงไปกับทำนองเพลง (ฉา เรืองสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

ในอดีตจะพบเห็น และได้ยินการขับร้องเพลงดิเกียในประเพณีแต่งงานของชาวเกาะยวอย่างแพร่หลาย แต่ปัจจุบันผู้ขับร้อง และนักดนตรีที่บรรเลงเพลงดิเกียมีจำนวนลดลง และมีแนวโน้มที่จะหายไป ด้วยสภาพสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการที่พื้นที่อำเภอเกาะยว กลายเป็นพื้นที่ชุมชนการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติเข้าไปท่องเที่ยวตลอดทั้งปี การศึกษาเพลง ดิเกีย ซึ่งเป็นข้อมูลทางคติชนของชุมชนถือเป็นเรื่องสำคัญ และน่าสนใจ เพราะเป็นการศึกษามรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ ค่านิยม คติความเชื่อของผู้คนในชุมชนอย่างชัดเจน ดังที่ เสาวลักษณ์ อนันตศาสตร์ (2543) กล่าวถึงความน่าสนใจของคติชนวิทยาว่า “เป็นเรื่องที่นำรู้ น่าสนใจ จูงใจให้ศึกษา เพราะเป็นเรื่องที่แสดงถึงความซับซ้อนและความหลากหลายของจิตใจมนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์โลกที่น่าศึกษาค้นคว้าอย่างยิ่ง คติชนเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความซับซ้อนของวัฒนธรรมมนุษย์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยดั้งเดิมและหลงเหลือมาจนถึงปัจจุบัน” สอดคล้องกับที่ สามารถ จันทร์สุรย์ และกรรณิ อัญชูลี (2545) กล่าวถึงวัฒนธรรม ว่า เป็นความเจริญงอกงามทางความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่น เป็นวิถีชีวิตโดยส่วนรวมของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ วัฒนธรรมมีทั้งสาระและรูปแบบที่เป็นระบบความคิด วิธีการ โครงสร้างทางสังคม สถาบัน ตลอดจนจนแบบแผนและทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “ดิเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยว จังหวัดพังงา” เพื่อศึกษาบทบาท และภาพสะท้อนของเพลงดิเกียในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของผู้คนในช่วงเวลาหนึ่งก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคม โดยเฉพาะกระแสของความเป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเพลงดีเกียในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอกะยาร จังหวัดพังงา
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนของเพลงดีเกียในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอกะยาร จังหวัดพังงา

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ขับร้อง นักดนตรี ผู้ประกอบพิธีกรรมในประเพณีแต่งงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีแต่งงาน และเพลงพื้นบ้าน คู่บ่าวสาวที่แต่งงานโดยใช้เพลงดีเกียเป็นส่วนหนึ่งของการแต่งงาน ตำบลละ 10 คน จำนวน 3 ตำบล รวมผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในประเพณีแต่งงานทั้ง 3 ตำบลของอำเภอกะยาร ได้แก่ ตำบลพรุใน ตำบลกะยารใหญ่ และตำบลกะยารน้อย โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นคนในพื้นที่ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีถิ่นกำเนิดและอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอกะยาร รวมทั้งจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการให้ข้อมูล นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลรองในกรณีที่มีข้อมูลบางส่วนยังไม่สมบูรณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามกรอบงานวิจัยของเสนห์ บุญยรักษ์ (2545) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพสังคมจังหวัดพิษณุโลกและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากบทเพลงพื้นบ้าน” ในด้านภาพสะท้อนสังคม และเรียบเรียงตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้

ผลการศึกษา

เพลงดีเกีย เป็นเพลงพื้นบ้านที่ใช้ในงานแต่งงาน โดยผู้แต่งเรียบเรียงเนื้อร้องให้เชื่อมโยงถึงเรื่องราวของการแต่งงาน แม้ตามธรรมเนียมการแต่งงานหรือการนิเคห์ของชาวมุสลิมในประเทศไทยจะไม่มีดนตรี หรือการร้องเพลงประกอบ แต่สำหรับชาวไทยมุสลิมชุมชนกะยาร หากมีการร้อง และบรรเลงดีเกียในงานแต่งงาน ถือว่าเป็นการได้รับเกียรติอย่างยิ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าภาพว่าต้องการให้มีเพลงดีเกียในงานแต่งงานหรือไม่ เพลงดีเกียทุกเพลงมีทำนองที่คล้ายคลึงกัน ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ของเนื้อเพลง ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน และเนื้อเพลงมีทั้งขนาดสั้น และยาว

จากการศึกษา “ดีเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอกะยาร จังหวัดพังงา” ผู้วิจัยพบว่ามีเพลงดีเกียที่ใช้ในประเพณีแต่งงาน จำนวน 11 เพลง ได้แก่ เพลงคำสอนอัลละาะห์ เพลงสรรเสริญพระเจ้า เพลงสอนใจ เพลงสอนหญิง เพลงดาใหญ่ (ดีจฎาล) เพลงสอนลูกเมีย เพลงฟัง เพลงไสดาวดวง เพลงเราได้กันใหม่ ๆ เพลงอัลลามมูอาลียุกุม และเพลงประวัตินปี โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

บทบาทของเพลงดีเกียในประเพณีแต่งงาน

จากการศึกษาพบว่าเพลงดีเกียทั้ง 11 เพลง ในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอกะยาร ทุกเพลงมีบทบาทที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทด้านที่เกี่ยวกับการให้ความรู้

เพลงดีเกีย ทั้ง 11 เพลง มีบทบาทที่เกี่ยวกับการให้ความรู้ จากการได้สัมภาษณ์ชาวบ้านผู้ให้ข้อมูล กล่าวถึงบทบาทของเพลงดีเกียต่อชาวไทยมุสลิมอำเภอกะยาร จังหวัดพังงา พบว่า เพลงดีเกียได้ถ่ายทอดความรู้

ทั้งทางตรง และทางอ้อม คือ การทำความเข้าใจในวิถีชีวิตของผู้คน สังคม การดำเนินชีวิตตามหน้าที่ของพลเมือง ในสังคม การเข้าใจธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการปลูกฝังคุณธรรมในการใช้ชีวิตบนพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา นำเสนอผ่านเนื้อร้อง และภาพิตคำสอนที่แฝงอยู่ในเนื้อร้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ท่านนบีนันท่านมีคำหัด มีข้อบัญญัติทั่วทั้งหญิงชาย คนเราอย่าทำมั่งง่ายคนผู้ชายต้องสอนลูกสอนเมีย ...”

(เพลงสอนลูกเมีย : ฉา เรืองสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่เกี่ยวกับการให้ความรู้ โดยนำเสนอผ่านบทบาทและหน้าที่ในการครองเรือน ผ่านคำสอนของท่าน “นบี” ซึ่งสื่อถึงศาสดาผู้ประพาศด้วยคำสอนแห่งศาสนาอิสลาม

“เราปฏิบัติตกแต่งที่นอน มึงอย่านอนแลให้สูงกว่าผ้า หมอนที่หนุนหัวแลให้เทียมหัวบ่า มึงอยู่ต้องเอาจอบเอาเสียม ...”

(เพลงสอนหญิง : สุจิต ภิญโญ, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่เกี่ยวกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของผู้หญิงที่ต้องทำหน้าที่ภรรยาว่าต้องมีความเคารพต่อสามี แม้แต่การสอนก็ต้องนอนให้อยู่ในระดับต่ำกว่าสามี รวมถึงให้ความรู้ในเรื่องความขยันต่อหน้าที่การงาน

2. บทบาทในการควบคุมสังคม

เพลงที่เกี่ยวข้อง 11 เพลงเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมในสังคม โดยเนื้อหาสาระในเพลง มีการแนะนำแนวทางการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ควรกระทำและมีความเหมาะสม มีความสำคัญในการเป็นเครื่องเสริมสร้างพลังแห่งจิตใจ ให้มีการเป็นอยู่ที่ดี สอนให้รู้จักการรักใคร่สามัคคีกลมเกลียว เพื่อการประกอบกิจการต่าง ๆ อันดำรงอยู่บนบรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...อัลลามแลมูออลัยกุม ขอให้ฮุกุมและตุฮันอาสา ว่าออลัย ลัยกุมสลาม ขอให้ทำตามนบี เรอา...”

(เพลงอัลลามูออลัยกุม : ฉา เรืองสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างข้างต้น เนื้อหาของเพลงแสดงให้เห็นถึงการรณรงค์ให้ประพฤติปฏิบัติตามแบบแผนของศาสนาอิสลาม ผ่านการกล่าวอ้างถึงแนวทางของ “นบี” ผู้ซึ่งประพาศด้วยหลักการแห่งศาสนาอิสลาม เป็นบทบาทในการควบคุมสังคมให้ทำความดีโดยที่มีแบบอย่างผ่านเนื้อเพลงที่ว่า “...ขอให้ทำตามนบี เรอา...” เป็นต้น

3. บทบาทที่เกี่ยวกับการให้ความบันเทิง

เพลงที่เกี่ยวข้อง เป็นเพลงที่ใช้ในประเพณีแต่งงานที่เป็นงานมงคล เพลงทั้ง 11 เพลงนอกจากจะสอดแทรกคำสอนแล้วจึงมีความบันเทิงแฝงอยู่ แต่มีเพลงจำนวน 5 เพลง ที่มุ่งเน้นความบันเทิงเป็นหลัก ได้แก่เพลงฟัง

เพลงโสดาดวง เพลงเชิญบัวเข้าห้อง เพลงอัศลามูอาลัยกุม และเพลงเราได้กันใหม่ ๆ โดยเนื้อหา รวมถึงท่วงทำนองของเพลงดังกล่าวช่วยให้เกิดความสนุกสนาน รื่นเริงแก่กลุ่มคนในสังคม ทั้งผู้ร้อง ผู้รับฟัง และผู้ชมได้ผ่อนคลายความเครียด อีกทั้งยังเป็นสื่อในการเล่าเรื่องราวของสังคมด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สนุกสนาน สร้างความน่าสนใจผ่านการร้อยเรียงเป็นบทเพลงที่มีเสียงขับร้อง ท่วงทำนอง จังหวะ และคำที่สื่อความหมายถึงอารมณ์และความรู้สึกได้อย่างเปลิดเพลิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...จะขอกล่าวแลเป็นกลอนแลลาฮู และจะบอกแลให้รู้บรรดาญาติในที่นี้...”

(เพลงฟัง : เสรี เรืองสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “ลาฮู” มีการให้ความหมายจากปราชญ์ชาวบ้านว่า หมายถึง การอ่านกลอนที่ใส่ทำนองเพื่อให้เกิดความไพเราะ ช่วยเพิ่มอรรถรสในการขับร้องเป็นเพลง และถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ สร้างความน่าสนใจ เกิดความสนุกสนานทั้งในกลุ่มผู้ขับร้อง และผู้ฟัง

“โสดาดวงแล้วจะปวงระกำ ตัวพี่ชอกเข้าไปเสียแล้วหรือน้อง (ข้า) วันนี้ตัวพี่เป็นร้อง ลั่น เสน ลั่น ลั่น (ข้า) ไ้อ้แม่ทองเอวกลม ลา ลา ลา ล้า ลั่น”

(เพลงโสดาดวง : ก้อเส็น ดาวเรือง, 2562, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างข้างต้น เนื้อเพลงสื่อเนื้อหาในเชิงตัดพ้อ แต่แฝงด้วยความสนุกสนาน เป็นการโอ้อวดระหว่างชายหญิง สร้างความสนุกสนานเปลิดเพลินให้แก่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

4. บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

เพลงดีเกีย มีบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้านในการเป็นกระบอกเสียง กระจายข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนในชุมชนทราบถึงกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อีกทั้งยังเป็นสื่อดึงดูดให้ผู้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยเฉพาะในประเพณีแต่งงาน ซึ่งนอกจากการสั่งสอนคู่บ่าวสาวแล้วยังสอนผู้เข้าร่วมในประเพณีด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...วันนี้และเป็นวันอะไร ตุลาบัยจึงได้มาทางนี้ จะขอลถามและหนดไมตรีว่าเขาทำหนูหรือ ว่าทำไหรแหนะเปิดหรือว่าแหนะไก่อแหนะควายตัวใหญ่ ในงานมงคลเผยแพร่แลการกุศลสร้างพลเมืองขึ้นให้มากมาย...”

(เพลงโสดาดวง : ก้อเส็น ดาวเรือง, 2562, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างข้างต้น เนื้อหาของเพลงแสดงให้เห็นถึงบริบทของการรวมตัวของผู้คนในชุมชน ผ่านการบอกกล่าว ว่า “...วันนี้และเป็นวันอะไร ตุลาบัยจึงได้มาทางนี้...” และระบุชื่อกลุ่มคนอันเป็นผู้นำการประกอบศาสนกิจ นำเสนอผ่านคำว่า “ตุลาบัย” ซึ่งหมายถึงผู้เรียนรู้ในเรื่องศาสนา ที่มารวมตัวกันเพื่องานการกุศล

อย่างไรก็ตามด้วยสภาพของชุมชนเกาะยาวที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม เป็นต้น ส่งผลให้บทบาทของเพลงดีเกียที่ใช้ในประเพณีแต่งงานมีการปรับเปลี่ยนไปและลดบทบาทลง ด้วยสภาพความเป็นชุมชนซึ่งเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดลง การศึกษาที่ทำให้คนหนุ่มสาวต้องไปอาศัยอยู่ต่างถิ่นทำให้รับวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามา เป็นต้น และจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ผู้ที่มีความรู้ในการให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยที่อาจหลงลืมทำให้ข้อมูลบางอย่างที่เคยทำ หรือเคยมีขาดหายไป นอกจากนี้ยังมีการปรับแต่งเนื้อหาของเพลงดีเกียบางส่วนให้เข้ากับยุคสมัย เช่น มีการปรับเปลี่ยนชื่อเพลงให้เรียกง่ายขึ้น มีการนำเนื้อร้องมาเป็นชื่อเพลง มีการนำชื่อสินค้าที่ปรากฏ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันมาเพิ่มเติมในเนื้อเพลง เป็นต้น ส่วนเนื้อหาสาระสำคัญยังคงมีลักษณะ และสื่อความหมายโดยยังคงยึดมั่นในเจตนาเดิม ทั้งการสรรเสริญศาสนาของศาสนาอิสลาม การสอนคู่บ่าวสาว การสอนการใช้ชีวิตคู่ การครองเรือน รวมถึงการบอกเล่าวิถีชีวิตของผู้คน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของเพลงดีเกียที่เป็นสื่อพื้นบ้านที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีของผู้คน สร้างความบันเทิงทั้งผู้ขับร้อง ผู้บรรเลง รวมถึงผู้ฟัง โดยเฉพาะคู่บ่าวสาวที่ถือว่าได้รับเกียรติอย่างยิ่งด้วย อย่างไรก็ตามด้วยสภาพของสื่อสมัยใหม่ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้ามามีบทบาทในทุกพื้นที่อย่างรวดเร็ว ทำให้ความสนใจในสื่อพื้นบ้านประเภทดีเกียลดลง แต่ก็มีหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านให้ความสนใจที่จะอนุรักษ์ สืบสานให้เพลงดีเกียยังคงอยู่ และสามารถนำเสนอแก่ผู้มาเยือน ดังจะเห็นว่าชุมชนสามารถจัดการขับร้องเพลงดีเกียในงานแต่งงานที่จัดแสดงขึ้นเพื่อให้ผู้มาเยือนได้ศึกษาเรียนรู้ ถือเป็นเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ และน่าสนใจของชุมชนได้อีกช่องทางหนึ่ง

ภาพสะท้อนของเพลงดีเกียในประเพณีแต่งงาน

ภาพสะท้อน เป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงการถ่ายทอดความหมายอันมาจากบรรทัดฐานการดำเนินชีวิต ทั้งสิ่งที่จับต้องได้ และไม่สามารถจับต้องได้ จากการศึกษพบว่าเพลงดีเกียทั้ง 11 เพลง ในประเพณีแต่งงานของชาวมุสลิม อำเภอเกาะยาว ปรากฏภาพสะท้อน ดังต่อไปนี้

1. ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ

ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ คือ การสื่อให้เห็นถึงระบบสัญลักษณ์ที่ให้ความหมายแก่สิ่งรอบตัว มีพลังอำนาจที่สามารถสร้างศรัทธา เร้าอารมณ์ความรู้สึกของคนโดยการให้สัมผัสธรรมเกี่ยวกับชีวิต ความเชื่อในหลักธรรมของศาสนา ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ พบจำนวน 8 เพลง ได้แก่ เพลงคำสอนอัลเลาะห์ เพลงสรรเสริญพระเจ้า เพลงสอนใจ เพลงดาใหญ่ (ดัจญาล) เพลงสอนลูกเมีย เพลงประวัตินบี เพลงฟัง และเพลงโสดาตวง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...คำปราศรัยที่ผมได้กล่าวมา อย่าได้พลาดพลังวันหนึ่งหาเวลา ให้ถือศีลอด อัลเลาะห์ได้จัดในวันโลกหน้า ...”

(เพลงคำสอนอัลเลาะห์, ฉา เริงสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น สะท้อนความเชื่อที่กล่าวถึงหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติในศาสนาอิสลาม และการสรรเสริญอัลเลาะห์หรือพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของสากลโลก เนื้อเพลงระบุถึงข้อปฏิบัติในศาสนา คือการ “ให้ถือศีลอด”

เป็นการอดอาหารในเวลากลางวันและประพฤติตนให้อยู่ในกรอบแห่งการปฏิบัติ การละเว้นในสิ่งที่พึงกำหนด เป็นระยะเวลา ๑ เดือน ซึ่งเป็นศาสนกิจหนึ่งของชาวมุสลิม รวมไปถึงความเชื่อในการเป็นอยู่ของโลกนี้ และโลกหน้า การปฏิบัติตนตามศาสนบัญญัติเพื่อการแสวงหาผลบุญส่งผลไปยังโลกหน้าซึ่งเป็นความเชื่อในศาสนาอิสลามเช่นกัน

2. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ

ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ คือ การสื่อถึงพฤติกรรมและการแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ อันมีปัจจัยเป็นสื่อกลาง ในการแสดงคุณค่าทางสิ่งนั้น ๆ ให้ความเท่าเทียมกัน เป็นพฤติกรรมที่กระทำจนกลายเป็นที่ยอมรับของบุคคล ในสังคม และยึดถือปฏิบัติให้เป็นไปในทางเดียวกัน รวมไปถึงการถือครองกรรมสิทธิ์อันแสดงออกถึงฐานะ ความนิยม ความสามารถในการซื้อขายให้ได้ผลลัพธ์คือกำไรและขาดทุน จากการศึกษาเพลงที่เกี่ยวข้อง ปรากฏเพลงที่มี ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ จำนวน 1 เพลง ได้แก่ เพลงโสดาดวง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ซักบาทนั้นแหละไม่ขาดทุน เอาแต่ส่วนบุญและคุณแม่ค้า...”

(เพลงโสดาดวง : ก้อเส้น ดาวเรือง, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขาย เกี่ยวกับรายได้ กำไร ขาดทุน เป็นภาพสะท้อนทางเศรษฐกิจ สื่อผ่านคำว่า “แม่ค้า” และ “ขาดทุน” และการกล่าวถึงสื่อกลางในการ แลกเปลี่ยนสิ่งของ โดยนำเสนอเป็นจำนวนหรือค่าของปัจจัย เรียกว่า เงิน มีหน่วยเป็นบาท ผ่านคำว่า “ซักบาท” แสดงให้เห็นว่าชาวไทยมุสลิมอำเภอกะยารูจักและเข้าใจในเรื่องของการค้าขาย บทบาทในอาชีพค้าขายเพื่อการ แสวงหาผลกำไรอันสมควร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะใช้เป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต

3. ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต

ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต คือ การสื่อให้เห็นถึงแบบแผน พฤติกรรม การดำเนินชีวิตของผู้คนที่มี ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่ตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น การประกอบอาชีพ การคมนาคมขนส่งที่แสดง ถึงการใช้ชีวิต จากการศึกษาเพลงที่เกี่ยวข้อง ปรากฏเพลงที่มีภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตจำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงเราได้- กันใหม่ ๆ เพลงฟัง และเพลงอัลลามมูออลัยกุม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...เราได้กันแล้วอยู่กับให้ดีดี มีงอย่าทุบอย่าตี อย่าแข่งอย่าด่า เราเฝ้ากาดกันทำมาหากิน อยู่หน้าแผ่นดิน เราทำอะไรทำนา...”

(เพลงอัลลามมูออลัยกุม : ฉา เริงสมุท, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต ผ่านการนำเสนอความเป็นอยู่ของคู่ครอง สามี ภรรยาที่ช่วยกันทำมาหากินด้วยการทำเกษตรกรรม คือ การทำอะไรทำนา ในข้อความที่ว่า “อยู่หน้าแผ่นดินเรา ทำไรทำนา” นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ชีวิตที่อยู่อย่างเรียบง่าย ใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์ เป็นการหาเลี้ยงชีพเพื่อดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ และพอเพียง

4. ภาพสะท้อนด้านความรัก

ภาพสะท้อนด้านความรัก คือ การสื่อให้เห็นถึงความรักที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน ทั้งในสถาบันที่เรียกว่าครอบครัว เครือญาติ และความสัมพันธ์ในระดับที่กว้างขึ้น เกี่ยวข้องกันในการเป็นอยู่ การให้เกียรติ เคารพนับถือ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานะ เช่น บิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ความเป็นพี่น้อง ญาติมิตร ผู้มีพระคุณ เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงความรักความผูกพันที่มีให้แก่กันและกัน จากการศึกษาเพลงดิเกียปรากฏเพลงที่มีภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตจำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงสรรเสริญพระเจ้า เพลงสอนหญิง เพลงสอนลูกเมีย เพลงเราได้กันใหม่ ๆ และเพลงดิเกียอัลลามมูออลัยกุม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...และพ่อแม่ของเรา และพ่อเกิดหัวรั้งขาตัวเราอยู่ บนคุณยา ได้ป้อนข้าวอาบน้ำทุกเวลา ได้พิทักษ์รักษา
จงรู้ความ...”

(เพลงสรรเสริญพระเจ้า : ก้อเดช เริงสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความรักของพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด คอยเลี้ยงดูพุ่มพัก ป้อนข้าวป้อนน้ำให้กับผู้เป็นลูกมาตั้งแต่เล็กจนโต เนื้อเพลงยังสื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการตอบแทนบุญคุณผู้ให้กำเนิด การปรนนิบัติ ดูแลรักษาพ่อแม่ของตน เป็นการสื่อถึงความรักระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันในสายเลือด ส่งผลไปยังการปลูกฝังให้ผู้เป็นลูกทำหน้าที่ที่สำคัญคือความกตัญญูต่อบุพการี

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา “ดิเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา” ในด้านบทบาทของเพลงดิเกีย พบว่าเพลงดิเกียมีบทบาท 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความรู้ ด้านการควบคุมสังคม ด้านการให้ความบันเทิง และด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน โดยพบว่าเพลงดิเกียมีบทบาทต่อผู้คนในชุมชนเกาะยาวลดลง และบางส่วนมีการปรับเปลี่ยน ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับการศึกษาของ นาฏอนงค์ พวงสมบัติ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง “บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชนชุมชุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา” พบว่าบทบาทของเพลงพื้นบ้านต่อเยาวชนใน 4 ด้านเช่นเดียวกัน เพียงแต่แตกต่างกันในเนื้อหาของบทเพลงดังกล่าว ทั้งนี้เพราะชุมชนไทยมุสลิมอำเภอเกาะยาวบทบาทของเพลงดิเกียอยู่ภายใต้หลักการทางศาสนาอิสลาม

ด้านภาพสะท้อนของเพลงดิเกีย พบว่า เพลงดิเกียมีภาพสะท้อน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อ ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และด้านความรัก แต่ละด้านแสดงให้เห็นถึงเรื่องราว แนวคิด ขนบนิยมของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา สอดคล้องกับการศึกษาของ พิเชฐ สีตะพงศ์ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนผ่านเพลงขับสายแปง : กรณีศึกษาบ้านสะแกทราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยพบว่าเพลงขับสายแปงสะท้อนเรื่องราวทางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ความเชื่อ สภาพสังคม ประเพณี เป็นต้น

จากสภาพความเป็นชุมชนมุสลิมของอำเภอเกาะยาว ทำให้เพลงดิเกียที่เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีแต่งงาน ยึดโยงกับหลักการทางศาสนาสอดคล้องกับที่ ชูศักดิ์ วิทยากค์ (2561) กล่าวว่า ศาสนาทำหน้าที่ดำรงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมกายภาพ เป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัวของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับที่ อคิน รพีพัฒน์ (2551) กล่าวถึงพิธีการต่าง ๆ ว่า เป็นพฤติกรรมที่สร้างเสริมความเชื่อมั่นในความคิดทางศาสนา

เพิ่มความลึกซึ้ง และพยายามสร้างรัศมีของความเป็นจริง จนนำไปสู่ความศรัทธาในพิธีกรรมโลกที่เป็นจริงกับโลกแห่งจินตนาการผสมผสานเป็นโลกเดียวกัน การปฏิบัติศาสนกิจทำให้ความเชื่อทางศาสนาปรากฏขึ้นในระนาบของมนุษย์ หรือเรียกว่า “การแสดงทางวัฒนธรรม”

เพลงพื้นบ้านประเภทตลกในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา มีคุณค่าที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของผู้คนในชุมชน ที่มีการสืบทอด ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นบนพื้นที่ของความเป็นชุมชน การท่องเที่ยว จึงสามารถนำเสนอให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวได้ ดังที่ อาจารย์ รุ่งเจริญ (2556) ศึกษาเรื่อง “การใช้เอกลักษณ์จากศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อหาแนวทางการใช้เอกลักษณ์จากศิลปะการแสดงพื้นบ้านส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยวให้แก่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดสุพรรณบุรีได้ โดยมีการนำ “เพลงอีแซว” ให้เข้ามามีบทบาท และช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับการท่องเที่ยว แต่เนื่องจากชุมชนเกาะยาวเป็นชุมชนชาวไทยมุสลิม ดังนั้นหากมีการนำเสนอเพื่อการท่องเที่ยวจำเป็นต้องรักษาวิถีทางความเชื่อของศาสนาอิสลามไว้ด้วย

อย่างไรก็ตามเพลงตลกในประเพณีแต่งงานสะท้อนถึงภูมิปัญญาผ่านบทบาท และภาพสะท้อนที่มีคุณค่าหลายประการ เช่น คำสอนให้ยึดมั่นตามคำสอนของศาสดาที่นำไปสู่การคิดดี และทำดี หลักการใช้ชีวิตคู่ ข้อควรปฏิบัติของผู้หญิงที่ทำหน้าที่เป็นภรรยา เป็นต้น รวมถึงสะท้อนถึงสภาพของวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะยาว ความเชื่อ การปกครอง เศรษฐกิจ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความน่าสนใจของวัฒนธรรมชุมชนที่มีคุณค่าทั้งทางตรง และทางอ้อม

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือแนะนำเกาะยาว. (2551). *แนะนำเกาะยาว*.
 ชุศักดิ์ วิทยาภัก. (2561). *นิเวศวิทยามุสลิม : การศึกษาสิ่งแวดล้อมในมิติสังคมและวัฒนธรรม*.
 ศูนย์บริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
 ทยา เตชะเสน. (2558). รายงานวิจัย การศึกษาและอนุรักษ์ “เพลงตลก” ในวัฒนธรรมชาวมุสลิม
 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
 แห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
 นาฏอนงค์ พวงสมบัติ. (2561). บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมชนมุสลิมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียน
 เพชรบูรณ์วิทยา. *วิจิตรวรรณสาร*. 2(1), 41-57.
 พิเชฐ สีตะพงศ์. (2557). ภาพสะท้อนผ่านเพลงขับสายแปง : กรณีศึกษาบ้านสะแกราย ตำบล
 ดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 33(2), 92-113.
 สามารถ จันทร์สุรย์ และกรรณิ อัญชูลี. (2545). *หนังสือประเพณีไทยในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์อักษรไทย.
 เสวลักษณ์ อนันตศานต์. (2543). *ทฤษฎีคติชนและวิธีการศึกษา*. กรุงเทพฯ : รามคำแหง.
 เสน่ห์ บุญรักษ. (2545). *การศึกษาสภาพสังคมจังหวัดพิษณุโลกและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากบทเพลง
 พื้นบ้าน*. สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.

- อคิน รพีพัฒน์. (2551). **วัฒนธรรมคือความหมาย ทฤษฎีและวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- อาจารย์ รุ่งเจริญ. (2556). **การใช้เอกลักษณ์จากศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมภาษณ์

- ก้อเดช เริงสมุทร, ครู ผู้เก็บรวบรวมเพลงดีเกีย. (2562). สัมภาษณ์เรื่องเพลงดีเกีย. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 10 สิงหาคม.
- ก้อเส้น ดาวเรือง. สมาชิกในคณะดีเกีย. (2562). สัมภาษณ์เรื่องเพลงดีเกีย การปรับเปลี่ยน. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 12 สิงหาคม.
- ฉา เริงสมุทร, ผู้นำศาสนา. (2562). สัมภาษณ์เรื่องประเพณีการแต่งงาน. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 12 สิงหาคม.
- เดชา เริงสมุทร, ผู้นำศาสนา. (2562). สัมภาษณ์เรื่องประเพณีการแต่งงาน. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 13 สิงหาคม.
- สู่อิต ภิญโญ, ผู้นำศาสนา. (2562). สัมภาษณ์เรื่องประเพณีการแต่งงาน. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 30 สิงหาคม.
- เสรี เริงสมุทร, ปราชญ์ชาวบ้าน. (2562). สัมภาษณ์เรื่องพิธีกรรม และการเปลี่ยนแปลงของพิธีกรรม. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 10 สิงหาคม.

